

VORMSI SÕNUMID

Number 25

Kena kevadet !

24.03.2006

Teabelehe *Vormsi Sõnumid* eesmärgiks on anda informatsiooni saareelu puudutavatel teemadel, käsitleda saare probleeme ning arendust.

Käesolevas numbris

Ametid jagatud 2

Valla eelarvest ja muust volikogus arutatust

Tele 2 tahab rajada saarele oma masti 3

Kas Hullo kauplus avatakse ?

Vormsi esindus turismimesil

Kas praamipilet kallineb ? 4

Kihnu üldkogust

Keskkonnaprobleem: metssiga—Vormsi õnn või õnnetus 5

Koolielust 6

Noorte mõtteid 8

Saare kultuuriüritused 10

Õnnitleme !

Tõnu Torn saavutas Läänemaa ajaloo olümpiaadil 8. klasside arvestuses **I koha**. Õpetaja Tatjana Bratoljubova.

Karl Kokk saavutas Tartu maratoni laste sõidus **5. koha**. Läänemaa Koolispordi Liidu meistrivõistlustel Paliveres saavutas **Karl Kokk** poiste 1 km suusatamises oma vanuseklassis **I koha** ja **Anders Streng** poiste 3 km suusatamises oma vanuseklassis **I koha**. Treener õpetaja **Ahto Kokk**.

Kaisa—Liis Mandre saavustas **4. koha** ning **Kati Koch** jagas **10. ja 11. kohta** Balti-Ameerika Partnerlusprogrammi Kodanikuaasta projekti raames toimunud esseekonkursil, mille teemaks oli "Vabatahtlikkus – miks ja kellele?" (tüdrukute mõtteid loe lk 8-9).

Kooli vestlusringis, kus osalesid Kati, Geidy, Kadi, Anders, Tõnu, Siim, Kolja ja Karl, rääkisime võistlustest: Kust tuli mõte, et osaleda? Kas tehti ka eraldi ettevalmistus, et olla edukas? Kas oli kartus minna esindama iseend ja kooli ja Vormsit? Kas oli raske? Mis tunne on pärast võistlust?

Tõnu: *Algul olin minekule vastu, aga õpetaja Tanja veenis. Oli varem antud eraldi materjal, mille kohta olid siis küsimused. Väga kerge polnud, mõelda oli palju.*

Kati: *Võtsime esseede kirjutamist kui tunnitööd. Kui oleks teadnud, et konkursile saatmiseks, siis oleks tõsisemalt mõelnud. Väga hea tunne on, olen endaga rahul. Alati võiks paremini.*

Geidy: *Õpetaja Ahto ütles, et üks tüdruk peab võistkonnas olema. Väike kartus oli. Tahaks veel minna.*

Siim: *Õpetaja Ahto saatis. Minnes oli ärevus. Oli uus ja tore.*

Karl: *Olen palju trenni teinud. Võistlustele läksin, et saaks proovida, kuidas läheb. Hea tunne on.*

Vormsi valla volikogu koosseis

Tänaseks on **Vormsi valla volikogu 5. koosseis** koos käinud 7 korda. Ametid on jagatud.

Ivo Sarapuu — volikogu esimees; Teet Vainola — volikogu aseesimees; liikmed: Moonika Vetesina, Arvo Allik, Toivo Hokkonen, Ellen Järv, Meelis Mägi, Maris Puurmann, Elle Puurmann

Volikogu juures töötab kolm komisjoni:

õigus- ja majanduskomisjon Ellen Järv — esimees; liikmed Ene Sarapuu, Valvi Sarapuu, Ants Rajando, Toivo Hokkonen, Arvo Allik.

Volikogus päevakorral

10. märtsi volikogus võeti vastu **Vormsi valla 2006. aasta eelarve kogumahuga 6 miljonit 692 tuhat 162 krooni**.

Valitsemiskulu suureneb nüüdset tunduvalt – seda peamiselt hüppeliselt suurenenud vallaametnike palkade ning volikogu juhtide hüvitiste arvelt. Ka konkurentsivõimelised palgad on olulised, kuid kui raha ei jagu, muutuvad oluliseks eelistused—vähemalt osa hüvitistele makstavatest summadest oleks olnud mõistlikum planeerida juba pikajaliselt kavandatud investeeringute tegemiseks. Samuti võiks oodata ühe aasta uue auto liisimine vallavanemale. Tegime ettepaneku suunata valitsemiskulude tõusuks planeeritud summad osaliselt ajaloolise Hullo kauplusehoone remondiks ja küladesse internetiühenduse viimise projekti lõpetamiseks. Pärast mõtlemisaega praegune võimuliit ettepanekut toetas, kuid leidis, et raha nimetatud investeeringuteks on parem võtta kooli staadioni ehituseks planeeritud vahenditest. Nii loobuti suuremate tasude ja hüvede nimel Vormsi noortele paremate arengutingimuste loomisest.

Vallavanem tutvustas vallavalitsuse poolt heaks kiidetud ja **Siseministeriumisse saadetud Vormsi investeeringute kava aastateks 2007-2010**. Selles on ära toodud järgmised vajadused: endise Vormsi vallamaja renoveerimine Hullo külakeskuseks; kauplus—tankla ehitamine; Vormsi Lasteaed—Põhikooli spordiväljaku ja spordihoone ehitamine; Vormsi kiigeplatsi renoveerimine; teed; väikesadamate väljaehitamine (esmajärjekorras Rälby ja Rumpo, siis teised paadisillad); Matsalu vesikonna veevärgi projektis osalemine; korrakaitse; helikopteri tähistatud maandumisväljak; Prästviigi järve taastamine; Vormsi hooldekodu .

sotsiaal- ja hariduskomisjon Moonika Vetesina — esimees, liikmed Aime Piirsalu, Liina Piirsalu, Riima Koch, Ege Kanarbik, Koit Kõiveer, Kaia Oper, Ada Siilbek.

revisjonikomisjon Arvo Allik— esimees, liikmed Teet Vainola ja Toivo Hokkonen

Vormsilaste poolt volikokku valitud Aime Piirsalu on peatanud 3 kuuks oma mandaadi ja tema asemel on sel ajal volikogus asendusliige Vainola. Volikogu sekretärina töötab Koit Kõiveer.

Vallavalitsus töötab järgmises koosseisus: vallavanem Ene Sarapuu

Vana vallamaja renoveerimiseks on projekt olemas ja plaanitud on hoonesse lisaks vallavalitsuse uutele ruumidele ka arstipunkt. Arstipunkti asukohta üle võiks veel avalikult arutleda, ka Vormsi medõde on toonud välja mitmeid põhjendusi miks küla keskus ei ole selleks parim koht. Kauplus-tankla ehitamiseks on vaja kokku ca 6,5 miljonit krooni. Kahjuks ei ole veel alustatud ei tasuvus- ega keskkonnamõjude uuringute tegemisega, mis taolise objekti rajamise oleks idee eeltingimuseks. Vallavanem toob välja, et kauplus-tankla ehitamisest on räägitud Rahvaliidu ministritega, kuid niisugused kohalikud investeeringud ei tohiks olla poliitilise võimu näitamise kohaks. Arutelust on nüüdseks kõrvale jäetud muud alternatiivid bensiiniprobleemi lahendamiseks: automaattankla, ühine tankur nii maismaa- kui meresõidukitele jms.

Kuigi kavva on vallavalitsus lisanud Vormsi Lasteaed—põhikooli spordiväljaku ja spordihoone ehitamise, võeti selle aasta eelarvest esialgu spordiväljakule mõeldud summad võimuliidu ettepanekul ning hääletage ära. Väikesadamate puhul on sisuliselt tegemist paadisildade taastamisega. Korrakaitse punkti all on vallavalitsus toonud peamise vajadusena välja konstaablile ametiauto muretsemise. Idee jääb veidi selgusetuks, kuna meil ju ei ole veel ka kohapeal töötavat konstaablit ja kindlasti on olulisemaid vajadusi saare turvalisuse suurendamiseks. Näiteks koostöös Päästeteenistusega tuletõrjepool väljaehitamine, milleks valmis projekt ootamas.

MTÜ *Ellav* on teatanud oma tegevuse lõpetamisest hooldekodu majandamisel alates 1. juunist sel aastal. Vallavalitsuse ülesandeks (kui soovitakse jätkata hooldekodu traditsiooni saarel) oleks kiiresti alustada läbirääkimisi EELK Vormsi kogudusega, kellele hoone kuulub. Seejärel saaks alustada ka hoone kaasajastami-

(eelarve- ja majandusküsimused, projektid); vallavalitsuse liikmed: Andres Koch (elamu- ja kommunaalmajandus, remont- ja ehitustööd, veevarustus ja kanalisatsioon), Ants Varblane (keskkonnanõuanded, keskkonnanõuanded projektid, jäätmemajandus), Valvi Sarapuu (ehitus- ja planeerimisküsimused, maaküsimused, heakord), Ege Kanarbik (sotsiaalhoolekanne, haridusküsimused, kultuur- ja noorsootöö, seltsitegevus), Ants Streng (teede remont, transpordiküsimused, ettevõtlusküsimused, turismi arendamine), Ada Siilbek (tervishoiuküsimused, sport ja tervisevägede ennetamine), Aime Piirsalu (täiskasvanute koostöö, ümber- ja täiendõpe, raamatukogundus ning elukestavad tegevused).

seks investeeringute kavandamise ning ressursside otsimisega. Ehituslik projekt on olemas.

Volikogu liikmete poolt tehti ettepanek kaaluda Hullo kauplusehoone renoveerimise, käsitöötubade väljaehitamise ning jalgrattateede ja Saxby, Sviby, Borby telkimiskohtade väljaehitamise lisamist kavva. Ka kõik saareelanikud saavad investeeringute osas arvamust avaldada, kui koostama hakatakse Vormsi valla arengukava tegevuskava aastateks 2007—2010 ja toimub arengukava ülevaatamine. Selles protseduuris on ette nähtud enne plaanide kavaks kinnitamist ka avalikustamine koos avalike aruteludega.

Volikogus arutlusele olnud **valla eelarvest sotsiaalhoolduste määramise ja maksimise kord** suunati tagasi edasisele arutelule vallavalitsusse ja volikogu komisjoni (*lähemalt järgmises lehes*). Volikogu esimees andis ülevaate Lääne Maavalitsuses toimunud koostööst **praamigraafiku ja praamihindade üle** (*lähemalt loe lk 4*).

Viitasime probleemile, et **Vormsi koduleht** www.vormsi.ee ei töötanud 2 nädalat. Arupärimisele vastas vallavanem, et ta ei ole probleemist teadlik. Veebilehe hooldajale oli aga paari kuu lepingutasu maksatajämise põhjenduseks toodud, et vallal on makseraskused. Kohaliku omavalitsuse üksusel peab olema töötav veebileht *Avaliku teabe seaduse* alusel. Tänaseks on võlg likvideeritud ja koduleht töötab. **Tuletame meelde, et volikogu istungid on lahtised ja vahetu informatsiooni saamiseks on kasulik huvipakkuva arutelu juures osaleda.**

Meelis Mägi, Maris Puurmann, Elle Puurmann

Volikogu Isamaaliidu nimekirja nimel

Kas kahele mastile kolmas lisaks ?

Seni on Vormsi siluetis Hullos kaks masti, millele anti ehitusload 1998. a. : EMT mast kõrgub vallamaja juures (valla ametnik sai avamise puhul mobiiltelefonij). Radiolinja mast paigaldati mõni aasta hiljem Antsude taha põllule.

2005. aasta lõpus algatas volikogu detailplaneeringu Hullo külas. Detailplaneeringu mõte ju ongi see, et avalikustamise käigus saavad kõik kaasa rääkida. Võimaluse varem asjade käiku sekkuda annab taotlus eskiisi tutvustada. Nii Hullo küla elanikud ka tegid.

Eelmise aasta lõpus toimunud rahvakoosolekul vastas küsimustele Tele 2 esindaja. Küsimus oli päevakorras ka 28. veebruari rahvakoosolekul. Hullo küla elanikud ja Hullos töötavad vormsilased on esitanud masti raja-

mise kohta oma põhjendatud arvamuse, mille ka siin ära toome.

Vormsi vallavalitsusele ja volikogule avaldus.

Seoses Tele 2 kavatsusega püstitada Hullo külasse veel üks mobiilsidemast, avaldame meie, allakirjutanud, antud plaani suhtes protesti allpoolnimetatud põhjustel:

- Hullo külasse on juba paigutatud väga lähestikku kaks mobiilsidemasti ja veel kolmanda masti ning seadmete lisamine samasse kohta tõstab oluliselt antud koha kiirgustaset;
- mobiilsidemastide müratase tuulise päevaga on juba praegu muutunud häirivaks ja mitmed lähedal elavad inimesed on kurnud uinumis-

raskusi seoses mastide undamisega;

- mobiilsidemastid rikuvad maastiku üldpilti;
- vastavalt Tele 2 esindaja poolt eelmisel rahvakoosolekul väljaõeldule, on masti tegevusraadiuseks vaid 3 kilomeetrit, seega ei aitaks antud masti panek kaasa ülejäänud saare side parandamisele. Hullos on mobiilside garanteeritud juba kahe firma poolt, samas kui osades Vormsi külades pole üldse võimalik mobiiliga rääkida.

Seoses nende põhjustega palume kaaluda alternatiivseid võimalusi masti või seadmete paigaldamiseks.

/30 allkirja/

Kas ja millal avatakse Hullo kauplus ?

Hullo küla oli Vormsi administratiivne keskus juba enne II Maailmasõda; siin asusid vallamaja, postiasutus, pagar ja kooperatiivi kauplus, mis töötas 1922-1940. Õlut ja viina ei müüdnud, poest osteti petrooleumi ja tikku. Nõukogude ajal tegutses kauplusehoones Tarbujate kooperatiiv. Poed olid lühemat või pikemat aega Borrbys, Kersletis, Suuremõisas, Svibys. 1945-46 oli Kalurite pood vanas vallamajas. Omanäoline pood oli nn. Voentorg (sõjaväe pood), mis asus Hullos kahekordses punases majas ja kus eraisikuid teenindati ka. Praegu

saab vormsilane oma igapäevakauba Külapoest, mis kuulub firmale ITC Computers.

Ajalooline Hullo kauplusehoone kuulub vallale, üle kümne aasta on pidanud seal poodi rendilepingu alusel Vormsi Tarbijate Ühistu. Terviskaitse on andnud korralduse pood 1. juunist sulgeda, sest hoone ei vasta nõuetele. **Kuidas lahendada edasine kaubandus saarel ?** Selge on see, et üks kauplus suvel ei teeninda Vormsit ära. Kahe poe

olemasolu on vajalik, sest konkurents aitab hoida hinnad kontrolli all, kaubavalik on suurem ning pood pakub tööd saare elanikele. Kauplus—tankla võib olla küll kena mõte, aga see ei sünni üleöö ega ka aastaga. **Mis saab ajaloolisest kauplusehoonest ?** Esialgse hinnangu kohaselt läheks selle renoveerimine maksma kuni 2,5 miljonit, väiksemad tööd saaks tehtud poole miljoni. **Vormsi Tarbijate Ühistu koguneb oma üldkoosolekule 28. märtsil.**

Turismimessi Tourest 2006 kokkuvõtte. 17-19. veebruar 2006, Tallinn

Mess on selleks aastaks nüüd läbi ja nagu lubatud siis teen ka lühikokkuvõtte messil käigust. Vormsi oli juba kolmandat korda esindatud Tourestil. Vormsi saar oli üks osa Läänemaa boksist. Meil oli ühtne kujundus, mis väljendus siis roost valmistatud lettidest, tumbadest ja lauast. Igal ettevõttel/piirkonnal oli oma nimi trükitud päikseloojangupildiga plagule. Riietus oli üldiselt valget värvi ning meie olime Vormsi rahvariietes, mis äratas paljudes huvi saare kohta. Vormsi saart oli tutvustamas kolm inimest: Valvi Sarapuu, Koit Kõiveer ja mina ise.

Mitteametlikel andmetel külastas messi umbes 16 200 inimest (1.

päev ~3800 in., 2. päev ~7400 in., 3. päev ~5000 in.). Vormsi voldikuid jagasime 1000 ringis, lisaks veel mõne ettevõtte materjale umbes paarisaja ringis.

Kes olid siis saarest huvitatud ? : reisibürood, turismiinfokeskused (Peterburist, Lätist, Pihkvast); kesk-ealised, kes on 20 aasta eest käinud ja arvasid, et peaks uuesti tulema; pensionärid, kes on ka saarel kunagi käinud-elanud; pered-kes sooviks vaikset puhkust; välismaalased (venelased, soomlased, rootslased, lätlased, paar sakslast).

Mille kohta küsiti ? : kuidas ja kust saarele saada? praamiga või (aeru) paadiga?; kas saab bussi või auto-

ga tulla? kas saab jalgrattaid ka kohapealt laenutada? toitlustuskohad saarel ? vaatamisväärsused, aktiivsed tegutsemisvõimalused (ratsutamise?) ja suveüritused saarel ? kui suuri gruppe saab majutada? firma suvepäevad? kas on olemas kohapeal infopunkt? keeleoskus, kas räägime rootsi, vene ja soome keelt (inglise keelt peetakse loomulikuks)? kas on hotelli saarel?

Üldiselt arvan, et meil läks hästi. Muidugi oleks vaja korraldada küsitlust turistide seas saare kohta käiva info saamise kohta, et oleks parem edasi tegutseda järgnevatel aastatel.

Ege Kanarbik

Kas praamipileti hind kallineb ?

Alates 2004. a. sügisest teenindab Sviby – Rohuküla liini AS Kihnu veeteed . Viimase Vormsi volikogu istungil tutvustas volikogu esimees Ivo Sarapuu Vormsi liini uute piletihindade varianti. Selle järgi oli n.ö mittevormsilaste jaoks transpordi hind tublisti tõusmas. Tekkis küsimus, kas sellega on vaja kompenseerida mingit teist madalamat piletihinda? Vastust palusime Kihnu veeteede esindajalt Toomas Kõmmusel. ja järgnevalt sellest kokkuvõtte.

Väikesaarte (Kihnu ja Vormsi) parvlaevavedude finantseerimise osas on hetkel seis selline, et 70-80% finantseerib Riik ehk maksumaksja ning 20-30% tuleb piletimüügist. AS Kihnu Veeteed statistika alusel on Vormsi liinil veetud sõidukeid 32 % rohkem kui Kihnu liinidel, reisijaid on veetud Vormsi liinil 13% rohkem kui Kihnu liinidel. Piletitulu on Vormsi liinil 16 % väiksem kui Kihnu liinidel. Kihnu Veeteede ettepaneku eesmärgiks on ühtlustada ettevõtte jaoks piletihindade süsteem, sest kahe erineva süsteemi jälgimine teeb firma asjaajamise keeruliseks ja ka ressursimahukaks. Kihnu süsteem on

lihtsam, kuna seal puuduvad nädalavahetuste ja suvehooaegade koefitsendid. Samal ajal on differenceeritus hindade osas suurem. Suuremad eelised on kohalikel elanikel ning sõiduautodel. Kui rakendub Kihnu süsteem, siis kohalikud elanikud võivad ning saart külastavad isikud kaotavad; kallimaks läheb raskete autode vedu.

Kui Lääne Maavalitsuse poolt ei ole vastuvõetav Kihnu süsteem, siis töötatakse edasi Saaremaa Laevakompanii poolt üle tulnud süsteemiga , milles Kihnu Veeteed ei ole erinevalt Saaremaa Laevakompaniilt praegu rakendanud kohalikele erinevaid koefitsente ja broneeringute tasusid.

Kihnu Veeteede seisukoht on ühene - kui leidub keegi, kes selle kinni maksab, siis võime me vedada teenuse kasutaja jaoks kas või tasuta. Veeteenuse finantseerimine aga peab tagama veeteenuse osutajale ehk siis hetkel AS Kihnu Veeteede haldussuutlikuse ning jätkusuutlikuse.

Probleeme on tekitanud üle 12 m autode üleveohind ?

T. Kõmmuse sõnul ei ole metsavedajate poolt Kihnu Veeteedele "survet" avaldatud. Küll aga Maavalitsusest ja vallast on tulnud mõtteid alandada metsavedajatele hinda ja võibolla tõsta hinda sõiduautodele. Metsaveo osas toimub kokkusaamine Maavalitsuse ja metsaveofirmade esindajatega lähiajal. Kindlaid seisukohti ei ole kokku lepitud veel ka teiste piletihindade osas.

Statistikat Rohuküla – Sviby liinil.

Reiside arv 2002 - 1310; 2003-1214;; 2005 - 1835

Inimeste arv: 2002- 44000; 2003-38000; 2005 - 43800 (s.h. 21000 sooduspiletiga)

Sõidukid: 2002 - 8260; 2003 - 7836; 2005 – 13200 (s.h. 8000 sooduspiletiga).

2004. a. kohta täpne info puudub kuna 9 kuud teenindas Saaremaa Laevakompanii ja edasi Kihnu Veeteed.

2006. a on riigipoolne rahastatus 1688 reisile. Metsavedajad näevad ette maksimaalselt. 300 koormat metsa äravedu Vormsilt.

Kihnu üldkogust

Naistepäeval toimus kolmas Kihnu saare rahva üldkogu. Kihnus ei ole olnud ajaloolist rahvakoosolekute traditsiooni. Külakoosolek - *luandskap*—on Ruhnu saare Rootsi kogukonna juhtimise instituut ning seadustatud alates 2004. aasta 01. jaanuarist *Püsiastustusega väikesaarte seadusega* ka ülejäänud väikesaartel.

Rahvakoosolekute komme on ilmselt jõudnud Kihnu koos kolhoosi rajamisega 1940-ndate lõpul. Ise mäletan esimesi rahvakoosolekuid 1990-ndate algusest juba seoses kolhoosi vara jaotamise ja võõrandatud maa tagastamisega. Need lõppesid alati väga ebamugava riuga ning seetõttu vahepeal neid enam ei tehtud ja kui üritatigi korraldada, siis inimesi sinna ei tulnud. Õnneks ei soovi enamik inimesi siiski pealt vaadata üksikute tülitsemist. Enne 2005. aasta valimisi korraldatud valimiseelsele kõne-

koosolekule ei tulnud Kihnus ühtki inimest.

Kõige suurem oht üldkogu korraldamise juures on idee devalveerimine. Esiteks, et inimesed tulevad kokku, kuid koosolekul ei õnnestu hoida üleval rahulikku töömeeleolu või arutelu ei jõua kuskile. Üldkogu- le kaalu lisamiseks tuleks päevakorras olevatel teemadel alustada diskussiooni juba palju varem ning sättida lõplik otsustamine (hääletamisega) üldkogule.

Teine väga oluline aspekt on see, et vallavolikogu ja valitsus peaksid siis üldkogu arvamust ka järgima. Kohustuslik see ju ei ole, sest *Püsiastustusega väikesaarte seaduse* järgi tuleb üldkogu arvamus üksnes ära kuulata.

Praegusel Interneti ja paljundusmasinate ajastul ei hakka üldkogu ilmselt olema kuigi oluline sõnumite vahetamise koht, kuid annab siiski

hea tagasiside inimeste suhtumisest ja probleemidest arusaamisest.

8. märtsi üldkogu läks Kihnus üldjoontes korda. Üldkogule registreerus 40 inimest, saalis oli kümme-kond inimest rohkem. Arutati Kihnu teede mustkatte alla viimist ja Kihnu Majanduse Osahingu osakapitali laiendamist ning tegevusplaane. Teede mustkatte alla viimise osas toimus hääletus ja märgiti esimesed osahingu osad.

Kavatseme selle aasta oktoobris korraldada veel ühe üldkogu ning arutada seal olulisemaid üldplaneeringu ja arengukava koostamise dilemmasid, näiteks kas asustuse planeerimisel soodustada suvekodude ehitamist saarele või planeerida maakasutust üksnes traditsiooniliselt.

Anneli Akkerman
Kihnu vallavanem

Metssiga - Vormsi õnn või õnnetus

2005. aastal alustas Vormsi vald Keskonnainvesteeringute Keskuse poolt rahastatava projektiga „Metssiga-Vormsi saare õnn või õnnetus”. Uurimuse tegijaks oli jahindusbioloog Kalev Sootalu. Sootalu esitas ülevaate uuringust veebruaris toimunud rahvakoosolekul. Teeme alljärgnevalt uurimusest kokkuvõtte.

Vormsi saar oma ca 9000 ha pindalaga on väga arvestatav elupaik paljudele metsloomapopulatsioonidele. Eriti hea on looduslik toidubaas ja kliimaatilised tingimused suurtele sõralistele - põdrale, metskitsele ja metsseale. Suur metsasus, vähene inimasustus ja suurpõllumajanduse puudumine loovad neile ideaalse rahuliku keskkonna. Kuna saar on mõnes mõttes suletud süsteem (metsloomade sissetulek mõningal määral toimub kuid väljaränne on peaaegu olematu), siis puudub võimalus loomadel suure arvukuse korral hajutada naaberladele, nagu see toimib mandril. Seega on saarel väga oluline inimese ja metsloomade ühise eksisteerimise nimel ohjata mõningaid metsloomaliike. Üks sellised probleemseid liike on kindlasti metssiga. Töö käigus sai läbitud saarel metssigade põhilised elupaigad ja kindlaks tehtud nende hetke arvukus. Kuna saar on suhteliselt ühtlaselt kaetud metsseale soodsate elupaikadega siis jagub neid ka iga majapidamise lähedusse.

Jahimajandi põhisuunaks on ulukite ratsionaalne ja teadlikult põhjendatud majandamine. Praegu Vormsil kehtiv jahimajanduskava on koostatud 2000. aasta. Nüüdseks on vastu võetud uus jahiseadus, mis reguleerib jahimaade ja jahilukivarude kasutamist.

Jahimaade üldisloomustus. Vormsi jahipiirkonna pindala on 9070 ha, millest jahimaad moodustavad 8189 ha (90,3%). Maadest on riigimetsamaa 425 ha (4,7%), talud ja endised põllumajanduslikud majandid 8602 ha (94,8%), muud maad 43 ha 0,5%. Avamaastikke on 30%, põllumaid 0,1%, rohumaad 17,6% ja metsasaga metsamaad 59,6%.

Metssigade optimaalne ja tegelik arvukus; küttimine. Jahimajanduskavas arvestatakse majanduslikult optimaalse arvukuse määramisel toidubaasi olemasolu looduslikel kõlvikutel; jahimaade liigestatust, ulukite poolt tekitatav kahju metsa- ja põllumajandusele. Optimaalse asustusti-

heduse normid antakse 1000 ha neile sobiva ala kohta. Vormsil on metsseale sobilikku ala 6699 ha ja optimaalseks arvukuseks jahihooaja lõpuks 32 metssiga. Ametlikud loendusandmed näitavad aga tunduvalt suuremat arvukust: 2000.a.- 50; 2001.a.- 45; 2002.a.- 60; 2003.a.- 70; 2004.a.- 75; 2005.a. -110.

Aastavahetusel oli saarel ca 80-90 metssiga. Metssea juurdekasvuks aastast peetakse 70%, mille piires normaalse arvukuse korral oleks ka küttimisliimit. Metssigu Vormsi Jahiseltsi poolt on küttitud järgmiselt: 2001-2002 jahihooajal – 79; 2002-2003 – 91; 2003-2004 – 62; 2004-2005 – üle 100. (Jahiseltsi andmetel on 2005 aprill -2006 veebruar lastud ca 200 siga) Statistiliselt peaks arvukus langema, kuid realselt on see hoopis tõusnud. 2005. aasta lõpu seisuga oli saarel ca 80-90 metssiga. Põhjused võivad olla mitmed: loendusandmed ei ole tõesed, toimub oluline sissetulek, täiskasvanud emiste hulk populatsioonis on suur ja seega juurdekasv on tegelikult ka palju suurem, loomade söödabaas on väga hea. Metssea arvukuse looduslikuks reguleerijateks on peamiselt hunt ja ilves. Vormsil loendatakse üksikud ilvesed ja hundi vaid eksikülalisena. Ilvese põhisaagiks on jänesed ja metskitsed, harva metseapõrsad. Seega suurkiskjalised oluliselt metssea arvukust saarel ei mõjuta.

Ulukihoode abinõud. Metssiga meie talvistes tingimustes vajab lisasöötmist. Seda eelkõige kahel põhjuse: tagab loomadele normaalse elujõulisuse ja vähendab nende poolt tekitatavaid kahjusid põllu- ja metsamajandusele. Lisasöötmiskohti on Vormsil 5.

Metssea elupaigad sõltuvad peamiselt kahest faktorist – toite- ja varjefaktorist. Varjumiseks sobivad metsseale kõige paremini tihedad kuusenoorendikud ja tiheda kuuse alusmetsasaga segametsad. Eelistatud on ka kadastikud ja pillirootihnikud. Tihtipeale magavad kuldid ka sipelgapesades. Heaks päevaseks puhkepaigaks on metssigadele tihedad tuulemurud. Suvel, kui taimkate on tihe, suureneb metssigade kohtamissagedus ka kuuse-segametsades ja segametsades. Suvel ja sügisel on oluline veekogude ja kraavide lähedus, kus võetakse porivanne putukate tõrjeks. Vormsi saarel leidub metsseale sobivaid elupaiku kõikjal metsa- ja rannikualadel.

Toitumine. Metssiga on kõigesööja loom, tema toiduks tarvitavate liikide hulk võib ulatuda 130-ni. Tema päevaseks energiavajaduseks loetakse sõltuvalt isendist 2500 – 5000 kcal. jääb tavaliselt Metssea toiduobjektide valikul on määra-

vaks asjaolu, et tema seedeelundkond ei ole võimeline lagundama tselluloosi. Seetõttu esinevad metssea toidus kõrge toiteväärtusega, suure tärgluse- ja valgusisaldusega hästi omastatavad toiduobjektid – mitmesugused viljad, pähklid, põllukultuurid, loomne toit.

Metssea toiduks on taimede maa-alused osad (olulisemad pilliroo ja hundinuia, heinputke ning angervaksa juured; pähklid, puuviljad, marjad; taimede maapealsed osad (kevadell võilill, mida süüakse suurtes kogustes); loomne toit (putukad, vihmaussid, molluskid, kala, pisinärlised, maaspesitsevate lindude munad, ka loomade korjused).

Ettepanekud. Vormsil on metssigade arvukus viimastel aastatel olnud üle optimaalse piiri. Küttimismahu suurenemine ei ole olnud proportsioonis arvukuse suurenemisega. Oleks vajalik ka täiskasvanud emiste ja kultide osakaalu vähendamise populatsioonis mis viiks arvukuse kiiremale vähenemisele, saavutades **optimaalse - ca 30 isendi piiri (sügisel oleks siis 70, aastast saaks küttida 50-60 looma)**. Talvine lisasöötmine peaks algama augustis-septembris ja kestma kuni mai kuni. See vähendaks kahjustusi põldudel ja aedades. Aedade omanikel, samuti teistel väikepõllumajandusega tegelejail oleks Vormsi looduslikke iseärasusi arvestades mõttekas need tarastada või hooajaliselt elektritarjusega piirata. Metseale paigaldatakse elektritarra kahe traadiga, mille alumise kõrgus maapinnast on ca 30cm ja ülemise 50-60cm. Võrkaedadele soovitatatakse panna metssigade tõrjeks laudis alumisele osale ja põtrade poolt aia lõhkumise vältimiseks ülesseerva. Loendusandmed võivad olla olnud veidi väiksemad tegelikust arvukusest, kuid ilmselt mängib Vormsil arvukuse suurenemisel olulist rolli metssigade hea looduslikult suur sigivus (ületades keskmist 70% tunduvalt) ja ränne Noarootsi, Hobulaiu ja väiksemal määral Hiiumaa kaudu.

Töö kokkuvõttena leiab Sootalu, et on õnn, et Vormsi loodusrikkuste hulgas asub nii tugev ja terve metsseapopulatsioon ning teisest küljest õnnetus, kui nende arvukus väljub kontrolli alt, tekitades olulisi kahjustusi. Vormsi metsseapopulatsiooni ainukeseks reaalseks reguleerijaks on küttimine. Vormsi tublid jahimehed peaksid sellega vajadusel hakkama saama. Jahimajandi kiire informeerimine kahjustustest aitaks kaasa nende tekke vähendamisele.

Läänemaa Keskonnateenistuse juhataja Koit Latik sõnas, et kui elanike protestid jätkuvad, peab viima sigade arvukuse miinimumini. Kalev Sootalu lisas, et riik ei kompenseeri jahiluki poolt tekitatud kahju, see saab olla vaid jahimajandi ja maaomaniku kokkulepe.

Vormsi kooliaasta 2005/2006

Kooliaasta alguses hakkasid tegutsema erinevad huvialaringid: arvuti-, puutöö-, kunsti- ja spordiring. Väiksemad lapsed hakkasid käima Haapsalus vee-keskuses. Väiksemad käisid ka teatris. Sügisel toimus spordipäev, kus õpilased said oma võimeid proovida. Võisteldi jook-sualadel, hüpati kaugust ja oli isegi orienteerumine.

Suuremad, kes õpivad Rootsi keelt, läksid esimesel koolivahe-ajal Rootsi, kus tutvusid Rootsi-ga. Kuigi osad nendest õpilas-dest olid Rootsis juba käinud, oli reis siiski huvitav.

Vahepeal käisid veel Siim Grundsten ja Anders Streng maakondlikul orienteerumis-võistlusel ja saavutasid seal 4. koha.

Peale selle käisid osad meie koolilas-dest maakondlikel laskmisvõistlustel ja saavutasid 6. koha.

Sügisel toimus ka ekskursioon Tallinasse. Kus suuremad kaheksan-da ja üheksanda klassi lapsed tutvusi Maarjamäe lossiga. Maarjamäe lossis näidati neile ka ka ajaloosit filmi Eesti kohta. Väiksemad, esime-se kuni nelja klassi lapsed läksid nu-kuteatrisse. Keskmise kooliastme lapsed läksid tutvuma ühe ajaloolise paigaga. Hiljem mindi veel tervishoiu-museumisse, kus meile tutvustati narkomaaniat. Me läksime ka disaini-museumi. Kus meile räägiti ka raa-matutest ja kuidas neid vanasti tehti. Me saime ka ise väikest raamatut teha. Vahepeal olid veel mõned peod ja muud sündmused.

Siis käisid Vormsi koolilapsed veel olümpiaadidel. Anders Streng käis

maakondlikul keemiaolümpiaadil ja saavutas 4. koha, Tõnu Torn maa-kondlikul ajaloolümpiaadil ja saa-vutas 1. koha.

Peale selle toimus veebruari lõpul veel ka vastlapäev mis oli ka nagu spordipäev. Päeva alguses toimus olümpia ja vastlapäeva teemaline viktoriin. Võisteldi suusatamises ja kelgutati ka niisama. Päeva lõpus said kõik „medalid“.

Kati Koch ja Kaisa-Liis Mandre said veel oma esseedega võistlu-sel vastavalt Kati Koch 10.koha ja Kaisa-Liis Mandre 4. koha.

Peale selle käisid Vormsi kooli poisid Paliveres suusatamas. Karl Kokk ja Anders Streng võitsid oma vanusegrupid. Siim Grundsteni ja Nikolai Fomitšjovi kohti ei saadud teada.

Tõnu Torn, 8. klass

Isiklik kino

Arvutiklassile on leitud viimasel ajal tore kasutus. Sinna on üles seatud projektor ja midagi kinolina taolist ja saab vaadata erinevaid filme. Oleme juba vaadanud paari filmi nagu „Johnny English“ ja „I, Ro-bot“. Kuigi idee on tekkinud paar kuud tagasi on olnud aega vaadata vaid kahte filmi, kuna projektor ei ole kooli oma ja alati pole võima-

lust midagi vaadata, kuigi filme, mida vaadata, on lademetes. Kvaliteet „kinolinal“ on ka halb kuna arvutiklas-sis on liiga palju valgust. Peaks vist sinna uued kardinad muretsema. Muidugi on tore vaadata filme suure-malt ekraanilt aga sellise kvaliteedi juures on kodus 17 -tolliselt ekraanilt parem vaadata. Kahju ainult et filme nii harva vaadatakse, kindlasti on

inimesi, kes tahavad tihemini vaa-data, kuigi vaatajaid on praegu vähe. Kõik vist teavad sellest eba-seaduslikust filmivaatamisest, ke-dagi aga ei paista see huvitavat. Viimasel korral tuli kohale vaid neli inimest kuigi vaadatav film oli hea. Igatahes võiks filme rohkem vaa-data, sest need, kes kohale tule-vad, on siiski asjast huvitatud.

Rasmus Leht, 8. klass

Globe project ehk Norra noored külas

Tänavu aastal käisid meil 12-aastased norrakad oma kooli õpetajatega Vormsil. Koos nen-dega toimus meil ühes külas nimega Rumpo laager, mis kes-tis neli päeva. Tegelikult vaatle-

sime me seal loodust ja õppisime pilvi ning mõõtsime temperatuure. Kuigi ei osanud me rääkida norra keelt ega nemad eesti keelt nii siis oli meil seal põhikeeleks inglise keel. Viimasel päeval toimus meil väike

pidustus. Me vaatasime Norra pilte ja sõime kooki ja morssi. Siis oli meil disco. Järgmisel päeva hom-mikul läksid nad ära.

Nikolai Fomitšjov, 7. klass

Suusavõistlus Paliveres

Läänemaa koolide vaheline suusa-võistlus toimus 10. märtsil Palivere spordikeskuses. Vormsilt osalesid seal Siim Grundsten, Nikolai Fomitšjov, Karl Kokk ja Anders Streng. Karl Kokk saavutas oma vanusegrupis 1. koha ning Anders

Streng 87.-89. aasta vanusegrupis ka 1. koha. Siimu ja Nikolai kohad on esialgu teadmata. Ühisstardis startisid 20 poissi, 1987.-1991. aastal sündinud.

Nagu näha, pole Läänemaa kooli-des suusatamine eriti populaarne.

Suusarada oli täis tõuse ja langusi. Algul pidi minema madala kuid pika tõusuga märke ning ees oli veel väiksed tõuse. Ja lõpuks pikk lasku-mine metsast välja väljakule.

Anders Streng, 9. klass

Mida saab teha ajalehest ehk Eihveli torn

Oli 16.märts. Ja toimus 5. tund, mil-
leks oli füüsika. Meie ülesanne oli
teha kahest ajalehest võimalikult
pikk torn. Abivahenditeks oli meil
teip ja liim.

Moodustati kaks meeskonda. Mees-
konnas number üks olid Rasmus,
Oliver; Kati, Tõnu. Ja meeskonnas
number kaks olid Siim, Anders, Kad-
ri. Peale meeskondade teada saa-
mist hakkati kohe tööle, kuna valmis
oli vaja saada 45 minutiga. Teipi

läks nagu sooja saia, kuid sellest
hoolimata tehti edasi, sest saadi
teipi juurde.

Meeskonnal number üks sai torn
poole tunniga valmis aga meeskon-
nal number kaks läks natuke
kauem aega. Kuna nad tegid pike-
ma ning peenema pabertorni. Esi-
mene meeskond sai oma torni klas-
si ülesse aga teine meeskond pidi
oma torni saali panema kuna klassi
ei mahtunud ära. Siis läksid mõle-

mad meeskonnad saali ja panid
oma tornid sinna. Ja torn pidi seis-
ma vähemalt ühe minuti, kuid tor-
nid olid paremini ehitatud ja nad
seisid või seisavad veel siiani.
Peale mõõtmist saime teada ka kui
pikad need tornid siis ikkagi olid:

1. torn „Jakobson” - 2.20 m
2. torn „Eihvel” - 2.97 m

Siim Grundsten, 8. klass

Kolmas õppeveerand Vormsi Põhikoolis

Eelviimasel veerandil on kooli
õpilased suutnud end näidata
mitmest heast küljest. On käidud
mandril olümpiaadidel, võistlustel
ning saavutatud sellega Vormsi
kohta väga head tulemused.
Samuti oleme oma aktiivsust ka
saarel üles näidanud. Näiteks

vastlapäeval ja kooli talispordipäeval.
Hoolimata krõbedast külmast andsid
kõik endast parima.

Sellegipoolest pole kolmas veerand
olnud lust ja lillepidu. Õppeaasta lõpu
lähenedes on õpetajad kohustatud
õpilasi viimasel hetkel testima, see
aga tagab määratu kontrolltööde

hulga.

Seega soovime kõikidele
õpetajatele ja õpilastele jaksu ja
vastupidavust viimaseks
veerandiks! Vahepeal aga nautige
koolivaheaega!

Kati Koch, 9. klass

Meie käisime teatris

Etendused Me oleme käinud
Tallinnas vaatamas teatrieten-
dust „Kevade”. See etendus oli
väga lahe. See saal oli suur ja
rahvast palju. Etendus kestis
kaua. Me oleme veel käinud
„Bullerby lapsi” vaatamas. Ka see
oli lahe etendus lastele. Selles
saalis oleme palju käinud vaata-
mas etendusi: „Pipi Pikksukk”,
„Mõmmi ja aabits”, „Ats ja Pille-
Riin”, „Hans ja Grete”. „Pipis” olid
väga huvitavad vargad ja Pipi oli
ise ka naljakas ja tore. „Ats ja
Pille-Riin” oli rohkem 5-7 aastas-
tele lastele, kuid osad täiskasva-
nud olid ka seal.

Teatrites käia on tore!

Liis Pöder 3. klass

Teatriskäigud. Oleme käinud
vaatamas paljusid etendusi.
Teatrietendused on lahedad.
Mulle meeldis kõige rohkem „Pipi
Pikksukk”. Seal oli palju nalja.
See oli tore. „Ats ja Pille-Riin” oli
natuke liiga titekas.

Siis me käisime Tallinnas ja seal
me vaatasime „Kevadet”. See oli
lahe ja kestis kaua.

Teatrid on ägedad.

Hanna-Stiina Maripuu 3. klass

Põnevad teatriskäigud. Koos oma
klassiga on väga lahe teatris käia. Me
oleme väga palju teatris käinud. Me
oleme näinud „Pipit”, „Bullerby lapsi”,
„Hansu ja Gretet”. „Ats ja Pille-Riin”
oli ka väga lahe, sest see oli nukku-
dega ja seal oli päris muusika. Haap-
salu näidendid on olnud Haapsalu
Kultuurikeskuses. Me oleme käinud
ka Tallinnas. Seal vaatasime me
„Kevadet”. See meeldis mulle väga.
Need näitlejad mängisid oma osa
väga hästi. Mulle meeldis ka „Pipi
Pikksukk”, see oli vahva! Peale teatrit
lähme me tavaliselt sööma. Teatris
käimine on vahva! See oli mega lahe!

Karl Kokk 4. klass

Põnevad teatriskäigud. Üks lõbus
teater oli kindlasti „Pipi Pikksukk”.
Seal sai naerda nii et kõht kõveras!
Aga käisime veel Tallinnas väga tun-
tud näidendit „Kevade” vaatamas.
Vaatasime veel „Bullerby lapsi” ja
„Memme musi”. Me oleme juba nii
paljusid teatreid vaatamas käinud, et
ei jõua neid kõiki ära nimetada! See
on lausa uskumatu, et me oleme saa-
nud nii paljusid kordi linnas käia.

Hoolimata sellest, et me oleme nii
palju teatrites käinud, tahaksin ma
veel teatrites käia.

Lisete Kokk 2. klass

Teatriskäigud. Ükskord käisime
Tallinna teatris ja nägime „Kevadet”.
Siis me nägime veel „Bullerby lapsi”.
Veel oleme näinud „Atsi ja Pille-
Riini”. Me oleme veel käinud teatrites
ja oleme näinud näiteks Pipit ja härra
Nilssonit. Veel nägime „Hansu ja
Gretet”. Mulle meeldib teatris käia,
sest see on tore.

Raimond Sarapuu 1.klass

Teatrijutud. „Bullerby lapsed”,
„Kevade”, „Ats ja Pille-Riin”. Lahe-
dad teatrid olid. Mulle meeldib teatris
käia, sest ma ei ole varem teatris
käinud.

Silver Grundsten 1. klass

Mina käisin teatris. Mina käisin
vaatamas „Bullerby lapsi”, siis käisin
vaatamas „Kevadet”. Mina olen näi-
nud veel teisigi etendusi. Kõik need
olid väga vahvad.

Kaisa Valm 1. klass

Vabatahtlikud muudavad maailma

Ma ei ole küll ise vabatahtlik, aga see sõna juba kõlab nii positiivselt ja aktiivselt, et tahaks sellega kohe tegelema hakata. Usun, et paljud noored arvavad samuti, aga nad vajavad lihtsalt väikest tõuget ja natuke tuge, et sellega alustada. Sest miks ei peakski üks noor tahtma aidata ja olla aktiivne.

Tegelikult ega see vabatahtliku töö polegi nii lihtne kui välja võib paista. Muidugi võid minna tänaval askeldavat vanadaami aitama, aga see nõuab ka ju omapoolset pingutust. See vajab suurt pühendumist ja enesekindlust. Eks vabatahtlikud ise teavad, et ega kõigile vabatahtlikuks olemine küll ei sobi. Ja mis ei sobi-see on vale. Just sellist suhtumist tuleks noorte seas muuta. Aga õiged vabatahtlikud ei tee sellest välja ja hoiavad siiski pea püsti, sest nad teavad, et nad teevad seda kõike õige asja nimel-et muuta maailm paremaks. Ja seda teevad nad üheskoos edukalt. Kahjuks on maailmas veel üsna vähe vabatahtlikke. Eriti Eestis. Sest ega häid inimesi pole kunagi liiga palju. Aga see arv kindlasti kasvab ja see on väga tore. Inimesed, eriti noored, kes teevad midagi kasulikku ja abistavad teisi, teeb nad tugevamaks ja iseseisvamateks. Ja kuna nad ei hooli tasust, siis nad ei ole ka nii materialistlikud, kui enamus tänapäeva noori. Nad on ka aluseks uuele põlvkonnale ja eeskujuks endast noortematele. Ma usun, et paljud noored tahavad sellega tegeleda, aga neil napib julgusest või nad arvavad, et tänu sellele neid tõrjutakse seltskonnadest välja. Ma arvan, et tegelikult on kõik kunagi teinud midagi head vabatahtlikult ja nad ei ole seda hiljem kahetsenud. Hoopis vastupidi-nad on selle üle uhked. Aga paljudele jääb see üks kord ka viimaseks ja sellest on väga kahju. Aga see ei tee veel neist halbu inimesi. Pigem tuleks nad uuesti abistamise juurde tagasi tuua. Ma usun, et see oleks natuke lihtsam, kui otsast peale alustada. Sest nemad on selle tööga juba korra kokku puutunud ja teavad mida teha tuleb.

Vabatahtlikuks hakkamine on tekkinud ju viimastel aastatel. Sest kümme aastat tagasi oli see enesest mõistetav, et noored teevad tööd ja aitavad teisi. Keegi ei tulnud selle pealegi, et noortele peaks selle eest maksma. Ja ega need noored ei tulnud ka selle peale, et raha küsida, sest see oli ju loomulik, et aidatakse neid, kes ise ennast aidata ei saa.

Kui ka praegu oleks see täiesti tavaline asi, siis oleks elu vähem materialistlik ja noored kasvaksid ausamateks ja tööamateks. Siis oli muidugi paljud asjad teistmoodi, mõned asjad võib olla kehvemad kui praegu, mõned asjad paremini korraldatud. Vähemalt on praegu abistamise teemaga rohkem tegelema hakatud.

Noortele vabatahtlikele on püütud luua uusi võimalusi ja neid on märgatud. See on väga oluline, sest kõik inimesed, eriti just noored, kes on veel väga mõjutavad ja ebakindlad, vajavad väga palju toetust. Et nad veenduksid selles, et nad teevad õiget asja.

Tänapäeva linnatänavatel ei näe just eriti tihti, et grupp noori aitaks kedagi. Pigem käiakse meelelahutuspaikades ja ei tulda selle pealegi, et võiks aidata. Eriti kurb on vaadata neid, kes lihtsalt kõnnivad abivajajast mööda, tehes näo nagu nad ei näe teda. Aga tegelikult näevad ja kui nad läheks aitama, siis nad tunneksid end kohe palju paremini. Sest ega raha ei ole ju kõige tähtsam. Palju suurema tänu saab inimese silmadest. See töö ei pea olema just väga raske, see võib olla ükskõik mis, lihtsalt tuleb ära tabada, et keegi vajab just sinu abi. Näiteks kui sa oled aidanud kellelgi puid lõhkuda või lehti riiusuda, siis kindlasti tekib sellele inimese näole soe naeratus. Ja see naeratus on nakkav ja see tekitab tunde, et sa oled midagi head ja õiget teinud. Ja siis sa tahad seda veel teha, sest see annab rahulolu tunde. Ja sa tahad sellest ka teistele rääkida, et ka nemad võiksid abivajajaid aidata ning seda tunnet tunda. Maal on elu natuke kergem. Inimesed on sõbralikumad ja vastutulelikumad. Aidatakse peaaegu igal võimalusel. Paljudes maakohades ongi just selline tunne, et aeg on seal seisma jäänud. Sest kümme aastat tagasi oli just selline ühiskond, kus kõik hoolisid üksteisest. Maal näeb töötavaid noori rohkem. Ka neid noori on rohkem, kes suvel raha eest tööd teeks. Neid on kõvasti üle poole. Neid, kes tasuta tööd teevad, neid on veel umbes pool. Ja nad on sellega väga rahul. Aga kui nad peavad maalt ära minema, kas siis linna tööle või kooli, muutuvad nad palju kinnisemateks. Siis on väga vähe neid, kes tänaval kedagi aitaks. Lihtsalt ei julgeta. Õnneks on muidugi ka erandeid.

Ma usun, et teistes riikides on olukord natuke parem kui Eestis. Oleneb muidugi riigist, mida Eestiga võrrelda. On ka selliseid riike, kus on olukord palju hullem. Aga seal kus vabatahtlike organisatsioonid korralikult toimivad, seal toetab riik noori üsna palju. Eesti noored on kohati palju kinnisemad kui välismaa noored. Ja palju rohkem sõltutakse meil teiste inimeste arvamustest. Võib olla sellepärast

näebki välismaal vabatahtlikke noori rohkem, et nad teavad, et nad teevad seda õige asja nimel. Ja nad ei huvitu teiste arvamusest, pigem üritavad neid kaasata ka sellesse töösse, mis ei näi esmapilgul üldsegi raske.

Ma usun, et kui riik aitaks meil luua uusi vabatahtlike organisatsioone, siis oleks sinna liitunud päris palju. Seda tuleks enne reklaamida, et näidata noortele, et aitamine on hea. Riik saaks aidata ka nii, et loob võimalusi nendel vabatahtlike organisatsioonidel omavahel suhelda ja kokku saada. Sest näiteks Tallinnas ja Narvas on kindlasti erinevad tingimused ja võimalused selle huviga tegelemiseks. Ja kõik vabatahtlikud üle Eesti on erinevad ja töötavad veidi erinevate põhimõtete järgi, samas eesmärk jääb samaks. Kindlasti meeldiks see vabatahtlikele ja palju uusi noori ühineks nendega.

Veel toredam oleks, kui riik korraldaks noortele selleteemalisi üritusi ja konverentse. Seal võiksid noortele rääkida ühiskonnast veidi vanemad inimesed, need kes on sellega ise kunagi tegele- nud või siis töötavad siiani. Noortele tuleks rääkida, miks on aitamine hea ja mis see neile annab, et nad mõistaksid selle asja tõsidust. Ma usun, et kõik see tooks palju rohkem noori aitama. Ja kui mitte aitama, siis vähemalt aru saama, milleks seda kõike tehakse. Nii muutub ühiskond samm-sammult arusaavamateks.

On arusaadav, et see kõik on kulukas, aga kasulikum oleks ju investeerida noortesse. Nemad on tulevik ja praegusest vabatahtlikust võib saada tulevikus näiteks sotsiaalminister, kes saab üksinda palju rohkem korda saata. Ainult väikest tõuget oleks vaja kõigeks selleks. Sest noored õpivad kiiresti ja neil on palju rohkem ideid kuidas aidata ja kuidas tuua rohkem noori aitama. Noortest aktivistidest kasvab välja palju töökam ja abivalmim ühiskond.

Usun, et olukord paraneb veelgi ja paari aasta pärast on meil vabatahtlike palju rohkem. Ja et tänavatel lähevad noored julgelt abivajajale appi. Vabatahtlikud muudavad maailma! Palju paremaks.

Kaisa-Liis Mandre

9. klass

Kui ma oleksin vabatahtlik ...

Kõigepealt selgitaks, kes see vabatahtlik on ja millega tema tegeleb.

Vabatahtlik on inimene, kes aitab kedagi või teeb midagi omast vabast tahtest, väljaspool oma perekonnaringi ja ilma selle eest rahalist tasu saamata.

Kui inimene hakkab vabatahtlikuks, siis minu meelest näitab see inimlikkust teiste vastu. Samas ka hoolivust ja ligimesearmastust.

Tänapäeva ühiskonnas kohtab väga-väga vähe selliseid inimesi, kes on nõus teisi aitama.

Kindlasti oleks neid rohkem, kui neile makstaks selle eest. Kuid sel juhul ei ole tegemist vabatahtlikusega.

Vabatahtlikust on ka mitmeid erinevaid variante. Tegeletakse vanade inimestega, noortega, tänavalastega jne. Üldine sotsiaaltöö. Erinevus on selles, et seda tehakse palka maksmata. Inimestel on soov teisi aidata. Nendele on palgaks inimeste tänulikkus. Ja see on ainult ülipositiivne nähtus.

Kui mina oleksin vabatahtlik tegeleksin ma tänavalaste- ja noortega. Ja "värbaksin" endale mõned tublid noored inimesed, kes oleks nõus käima aitas vanu inimesi.

Tänavalapsed on olnud juba pikemat aega suureks probleemiks. Kuna nad tarvitavad narkootikume ja muid toksilisi aineid. Elavad seal kus juhtub ja tegelevad varastamisega. Loogiline on see, et ka nemad tahavad elada aga see eluviis ei kõlba kuskile. Need lapsed tahaksid elada nii, nagu normaalsed lapsedki. Ja nendele peab andma selle võimaluse. Iseasi kas nad võtavad selle vastu või mitte. Kindlasti peaksin enne selle "töö" tegemist käima läbi vastava kooli ja kursused, kus ma saaksin õppida ja valmistuda selleks. Kodutute laste vaatamine iseenesest tekitab meele kahjutunde, ilma, et neid oleksin tundma õppinud. Veel suurem kahjutunne tekib siis, kui saada selle lapsega kontakt ja kuulata, mida tal rääkida on. Kahjuks on see kurb tõsiasi. Ja ei saa öelda, et sin-

na ei ole midagi teha. On, kui on inimesi, kes soovivad teisi aidata.

Väga hea näide sellest on Inge Ojala loodud Peeteli kiriku tänavalaste keskus. Selleks on teda aidanud paljud inimesed. Nemad on samamoodi vabatahtlikud.

Eestis on umbes 5000 (nüüdseks kindlasti rohkem) last, kelle olemasolu kusagil ei kajastu. On loodud veel mujalegi Eestis keskusi, kuhu lapsed saaksid tulla. Mina arvan, et nende lastega peab saama kontakti ja usalduse, siis on nad nõus tulema ja laskma ennast aidata. See kõik võtab üsna palju aega aga kui lapse usaldus võita, ei teki enam probleeme.

Ja selleks peakski olema noori inimesi, kes oleks nõus sellist tööd tegema. Kõige parem oleks kui jah, need oleksid noored inimesed. Tänavalaste jaoks tundub see "mõttetuna" kui sinna tuleb vanemaseas inimene, õpetama, kuidas ja mida teha.

Noored inimesed mõistavad üksteist paremini.

Võiks korraldada üritusi, mis oleks just suunatud nendele lastele. Käia tänavatel nendega rääkimas ja tutvustamas, millega tegu jne.

Paljud inimesed on nõuks ja jõuks võtnud ka tegeleda AIDS-I ennetusega. Suurima tõsise HI-viirusesse nakatumise riskiga grupi moodustavad süstivad narkomaanid, keda Eestis elab hinnanguliselt 10-15 000. Selleks on samuti loodud mitmed keskused, sest praeguste andmete järgi on Eestis registreeritud 4031 HIV positiivset. Seal nõustatakse kõiki, kes on selle viiruse ohvriks langenud ja ka neid, kes tahavad oma tervise eest hoolt kanda. Ka on hakatud koolides tegelema programmidega, kus räägitakse noortele AIDS-ist.

Eesti on Euroopas kindlal juhtpositsioonil viiruse kõige kiirema leviku poolest, mistõttu Eestit teadvustatakse rahvusvaheliselt üha rohkem riigina, mille võimekus

aidisiepidemiaga võitlemisel jääb alla isegi Venemaale ja Ukrainale.

Korraldatakse üritusi, kontserte jm. Mille tulu läheb AIDS-I ennetuskustesse. Eestit saab hetkel võrrelda Aafrikaga. Mõlemal maal on suured probleemid AIDS-iga. Kuigi tegelikult on ta terves maailmas suur probleem. Eestis ja Aafrikas esineb seda kõige rohkem. Vabatahtlikuna käiksin ja räägiksin noortele sellest probleemist ja jagaksin kondoomi. Seda tööd peab tegema, vastasel juhul läheb asi samamoodi edasi ja sellest probleemist ei saadagi lahti. Inimesed peavad kuskilt sellest teada saama ja minu arvates on väga hea asi see, et seda tehakse koolides. Noored saavad teadlikumaks ja oskavad sellest hoiduda.

Kolmas asi, mida ma vabatahtlikuna teeksin, oleks vanade inimeste aitamine. Nendel on seda kõige rohkem vaja. Ja paratamatult on nemad ka kõige tänulikumad. Eestis on palju memmi-taate, kes vajavad vabatahtlike abi. Kõik vanaemad-vanaisad ei pruugi alati otseselt välja näidata, et neil seda abi vaja on, sest Eesti rahvas on kord juba selline uhke.

Kuigi tegelikult oleks neil seda abi hädasti vaja. Väikesed puulõhkumised-ladumised. Nende jaoks on see suur asi. Aga noortele vabatahtlikele pole see mingiks probleemiks.

Kindlasti on noori, kes oleksid nõus tegelema selliste asjadega. Kui nüüd sellele tähelepanu ei pöörata, võib juhtuda, et varsti pole ühtegi inimest, kes oleks nõus teisi inimesi aitama. Sellepärast ongi vajalik rääkida inimestele, just jälle noortele, sest nendel seisab terve elu veel ees ja et nad oskaksid oma valikuid õieti teha.

Mina arvan, et vabatahtlikusele on siin ühiskonnas veel ruumi ja seda ruumi võiks koguaeg juurde tulla. See aitab kõiki ja kõike. Eelkõige siiski inimesi, nende suhtumine elusse ja teistesse inimestesse muutub kindlasti kardinaalselt.

Seega, vabatahtlikus aitab meid kõiki.

Kati Koch

9. klass

Eesti Saarte Kogu naiskogu kuulutab välja konkursi saarte - keha – kate

Saarte käsitöömeistrid, kunstnikud ja ettevõtjad! Olete oodatud osalema konkursil, mille eesmärgiks on Eesti saarte rahvakunsti ja rahvuslike käsitöötraditsioonide toel luua nüüdisaegseid ja heatasemelisi rõivaesemeid/komplekte, mida võiksime uhkusega ise kanda ning mis võiksid tutvustada meid nii Eestis kui ka laias maailmas.

Toimumise aeg: veebruar 2006 – mai 2006. Tingimused: eelistatud on naturaalsed materjalid; töö ei tohi olla varem eksponeeritud; soovitatav on toote sidumine oma saare ajaloo ja saare paikondliku omapära esiletoomine; hindamisel arvestame töö kvaliteetset teostust; üks autor võib esitada konkursile kuni kolm erinevat tööd/komplekti.

Töid hindab 5-liikmeline žürii. Konkursil esimesele kolmele kohale tulnud töid auhinnatakse rahalise preemiaga: I preemia 9000.-, II preemia 7000.-, III preemia 5000.-. Lisanduvad ergutusauhinnad žürii otsuse alusel.

Žüriil on õigus teha auhinnafondis muudatusi. Konkursile esitatud töid eksponeeritakse ja võidutööd kuulutatakse välja Eesti saarte IV folklooripäeval Vormsi saarel 05. augustil 2006.a. Võidutööde näitus korraldatakse Eesti Käsitöö Majas Tallinnas ja Kuresaares. Konkursil osaleja võib arvestada, et korraldajad otsivad võimalusi võidutööde tootmisse juurutamiseks.

Tööde konkursile esitamise viimane tähtaeg on **01. juuni 2006**. Tööd on võimalik tuua Tallinnas Eesti Käsitöö Majja Pikk 22. Tööle tuleb lisada märgusõna (kinnitatud töö külge), eseme lugu (materjal, tehnika jm.) ning kinnine ümbrik, millele on kirjutatud märgusõna. Ümbrikus peavad olema järgmised andmed: nimi, telefon, aadress, e-post ja pangarekviisidid.

Teated

Kultuuriürituste plaan:

10. aprillil kell 14.00 räägib juuksur Edith Niit meile koolituskeskuses juuste hooldamisest, sobivatest lõikustest ja fantaasiasoengutest. Võimalus vaadata ka õppefilmi.

Kuni 30. aprillini ootame kõigi pildistajate töid koolimajja, et üles panna, imetleda ja välja valida pildikesi loodusest näitusel „Looduse võlud“. Konkursi algatajaks on Kadri Sukko. Ootame aktiivset osavõttu!

Öösel vastu 23. aprilli kell 00.00 tähistame Jüriöö ülestõusu jooksuga. On veel aega treenida!

Maikuu teisel pühapäeval annavad meile kontserdi Vormsi Lasteaed-Põhikooli õpilased, kasvandikud ja õpetajad. Esine da lubas ka rahvatantsurühma meesjõud. Ootame kõiki kuulama-vaatama!

1. juunil tähistame lasteaia eestvõtmisel lastekaitsepäeva.

23. juunil on traditsiooniline Jaanilaupäeva simman. Ootame ettepanekuid ja pakkumisi, kes soovivad lisaks tantsulemängudele ja õhtujuhile välja pakkuda põnevaid tegevusi, etteasteid, mängu, atraktsioone või grilltoitu, suitsukala, kodusõlut.

28.-30. juulil on plaanis **Vormsi Valla Päevad**, s.t. lisaks Olavipäeva traditsioonilistele üritustele toimub üritusi kolmel päeval. Siinkohal ootame samuti ideid ja ettepanekuid, mida kõike teha võiks ja mida keegi tahaks ise teha, või mida võiks Vormsi Valla Päevade raames reklaamida, kuna ootame siia ka endisi vormsilasi. Kõik arvamused-ettepanekud on oodatud! Kes tahab kaasa lüüa, siis ootame esmaspäeval, 27. märtsil kell 17.00 koolimajja!

4.-6. augustil toimuvad meie saarel **Saarte Naiste Folklooripäevad**, mille senise kondikava tutvustamisele ja arutlusele ootame samuti neid, kes tahavad kaasa lüüa: külla tulevad Eesti saarte naised, laupäeval teeme laada koos töötubadega, arutleme oma muresid-plaane, kuulame huvitavaid loenguid, võistleme kohalike rahvariidemotiivide baasil meisterdatud riietega-käsitööga, tantsime-laulame-mängime simmanil ja pühapäeval on plaanis külalistele saart tutvustada. Ootame kõiki, kes tahavad laadal oma käsitööga välja tulla ja/või teistele tutvustada, näiteks rahvast pillimänguga-lauluga lõbustada või veel mingil muul moel Vormsit tutvustada ja üritusel kaasa lüüa. Arutlusele ootame koolimajja esmaspäeval, 27. märtsil kell 18.00.

Olen nüüdsest kolmapäeviti (v.a. 22. märtsil) kell 9-12 vallamajas. Tel: 47 32 109 ja 55 535 829, meil: tanja@vormsi.ee. Ootan arvamusi ja ettepanekuid!

Kõikide ürituste kohta saab täpsemat infot reeglina bussipeatuste seintel ja koduleheküljelt **www.vormsi.ee**

Tanja Bratoljubova
Vormsi valla kultuuritöötaja

Teabelehe väljaandja:
MTÜ *Läänerrannik*.
Vormsi, Läänemaa
Telefon
47 32174
e-mail:
laanerannik@hotmail.ee

